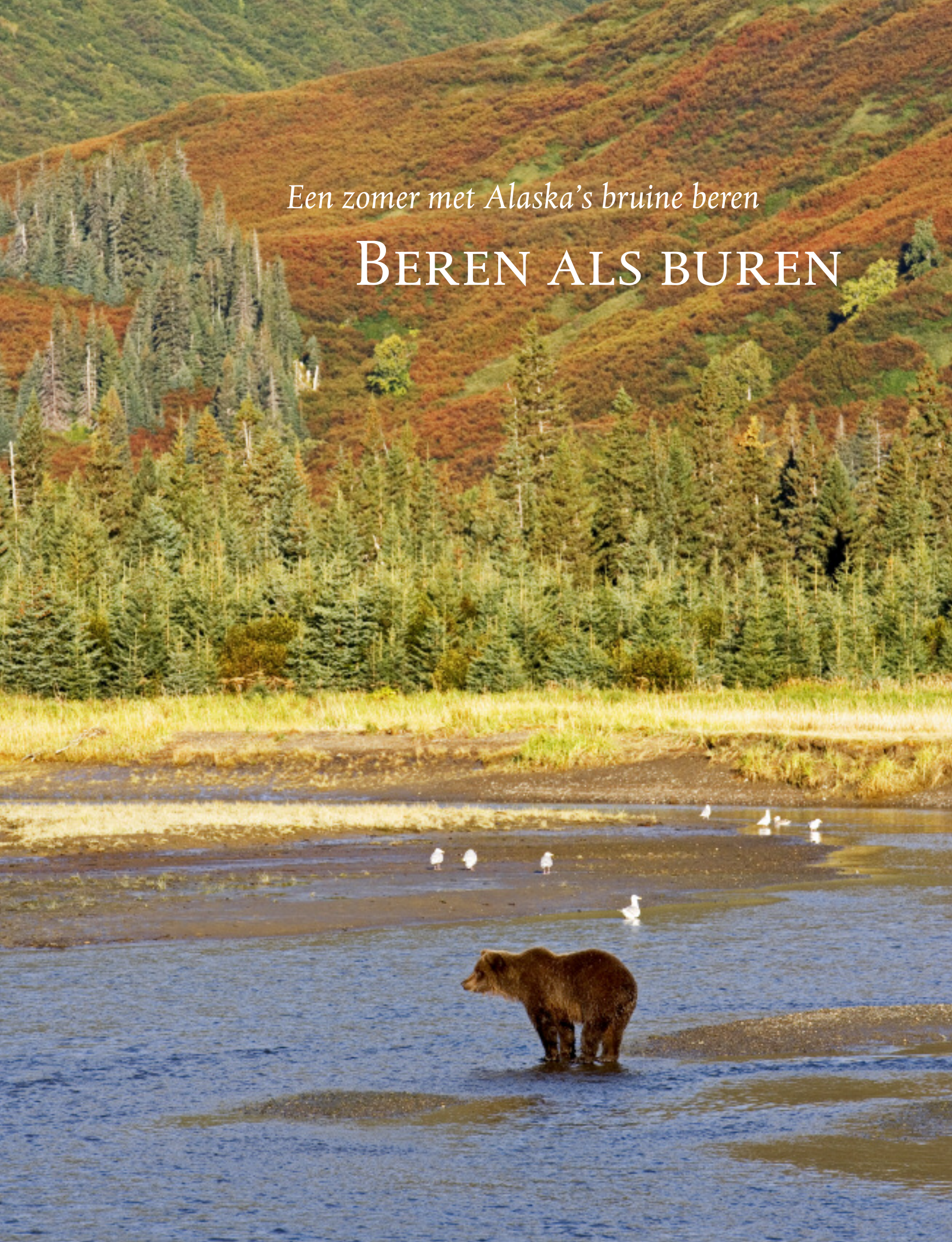

Een zomer met Alaska's bruine beren

BEREN ALS BUREN

Het is hartje winter in Alaska. Een ijskoude wind raast over de met sneeuw bedekte toendra en de gevoelstemperatuur is ruim dertig graden onder nul. Het witte landschap lijkt van alle leven verstoken te zijn, maar schijn bedriegt.

Tekst en foto's: Hans Wolkers

Onder het sneeuwoppervlak van Alaska houdt Natalie, een hoogdrachtige bruine vrouwtjesbeer, haar winterslaap. De plek waar ze haar slaappleats heeft gebouwd koos ze enkele maanden geleden met zorg uit: een niet te steile helling waarin ze zonder instortingsgevaar een slaapkamer kon uitgraven. Met haar buitengewoon krachtige klauwen een vrij makkelijke klus. Nog voordat de eerste sneeuw viel was de aanstaande moeder al in diepe slaap. Een week later bedekte een dik pak sneeuw de ingang en hielp zo de ijzige kou buiten te houden.

Enkele dagen later krijgt de kleine winterwoning gezinsuitbreiding: zonder dat Natalie het merkte worden drie jongen geboren. Kleine, kale diertjes die in niets op hun robuuste moeder lijken en niet groter zijn dan een zes weken oud katje. Omdat de jongen zo klein zijn hebben ze ook niet veel melk nodig en zo kan de slapende moeder, die tijdens de hele winterslaap niets eet of drinkt, langer op haar lichaamsreserves teren.

PEPPERSPRAY

Met een oorverdovend motorgebrul stijgt ons bushvliegtuig van de betonnen baan op en zet een steile klim in. Huizen en geparkeerde vliegtuigen worden razendsnel kleiner en Judith en ik voelen hoe de heupriem ons stevig in de stoel geklemd houdt. Op enkele honderden meters hoogte kruisen we naar het westen op weg naar één van Alaska's beste berengebieden: de kust van het Alaska Schiereiland. Binnen luttele minuten vliegen we boven onbewoonde wildernis. Rivieren slingeren zich als zilveren linten door uitgestrekte naaldbossen en talloze kleine meertjes glinsteren in de vroege ochtendzon. Maar al snel laten we de bossen achter ons en vliegen

we boven zee. Rick, de piloot, zit relaxed achter de stuurknuppel van zijn toestel en vertelt trots dat hij al meer dan twintig jaar ervaring heeft als bushpiloot en zelfs enkele crashes heeft overleefd. Onze plannen, een zomer tussen Alaska's bruine beren doorbrengen, lijken hem zorgen te baren. Nog geen half jaar geleden zijn er vlakbij de plek waar Rick ons zal afzetten twee mensen door beren gedood en grotendeels opgegeten. Wie weet loopt de viervoetige dader nog in de buurt rond. En toegegeven: we hebben weinig om ons te verdedigen behalve een spuitbus met pepperspray en gezond verstand.

De oversteek duurt slechts kort en binnen een half uur doemt de kust van het schiereiland op: een smalle strook zand, een meanderende rivier die in zee uitmondt en een schitterend berglandschap op de achtergrond. Met de routine van een ervaren piloot zet Rick het toestel soepel op het strand neer. We stuiten nog enkele keren en dan komt het vliegtuig tot stilstand. Het uitladen van onze uitrusting en voorraden is snel gebeurd en binnen een half uur is het bushvliegtuig weer op weg naar huis, ons met gemengde gevoelens achterlatend. De komende maanden zullen we in dit gebied alleen beren als burens hebben. Pas eind september zal Rick ons op exact dezelfde plek weer oppikken.

LEVENSGEVAARLIJK

Het berengezin heeft het winterslaaphol verlaten en hoewel de jongen er nu als echte miniatuuruitvoeringen van hun moeder uitzien, missen ze haar kracht en taaheid. Voor beren is het leven niet altijd een lolletje, en zeker niet voor een moeder met drie pasgeboren jongen want talloze gevaren bedreigen de jonge dieren. De harde strijd om het bestaan zal uiteindelijk aan meer dan de helft van hen het leven kosten. Vaak kan de berin niet voldoende voedsel vinden, waardoor ze onvoldoende melk kan aanmaken. Hierdoor verhongeren veel jongen al binnen het eerste halfjaar. Daarnaast zijn ook de mannetjesberen een groot gevaar voor de jongen. Als ze de kans krijgen zullen die de jongen zonder pardon doodbijten. Ondanks dat de moeder haar jongen furieus verdedigt, moet ze het toch meestal afleggen tegen de ruim tweemaal zo grote mannetjes. Reden van de kindermoord is dat de berin snel na het verlies van haar jongen weer vruchtbaar is. De kindermoordenaar zal haar vervolgens proberen te dekken, waardoor zijn genen aan de volgende generatie zullen bijdragen.

De vroege zomer is zonder twijfel de moeilijkste periode voor de bruine beren langs de kust. De dieren zijn verzameld tijdens de winter-

slaap en moeten snel hun reserves weer aan zien te vullen, maar er is nog niet bijster veel te eten. Het duurt nog zeker een maand of twee voor de zalmen de rivieren opzwellen en we zijn benieuwd hoe de dieren die periode overbruggen. Juist nu is ongewenst beren-bezoek een risico en we hebben ons kamp 'bearproof' ingericht. Ondanks hun aibare uiterlijk valt er met bruine beren niet te spotten, maar wie zich aan een aantal simpele basisregels houdt, is in berenland veiliger dan in de stad. Beren zullen meestal confrontaties met mensen proberen te vermijden. Ze zien ons niet als een smakelijke snack, maar eerder als een bedreiging. Een beer met een prooi of een moeder met jongen zal die verdedigen tegen elk vermeend gevaar, mensen in het bijzonder. Ook wordt bruintje niet graag door

mensen verrast. Daarom dragen veel mensen bellen of maken op een andere manier lawaai in onoverzichtelijke stukken van berenland. Zo maak je je als mens herkenbaar en kan de beer zich uit de voeten maken. Regel nummer één is echter dat je zorgt dat alle eetbare zaken nooit in de klauwen van beren vallen. Als een beer mensen associeert met voedsel verliezen ze hun natuurlijke schuwheid en worden levensgevaarlijk. We slaan dan ook alle levensmiddelen zorgvuldig buiten bereik van onze naaste burens op. In tegenstelling tot hun veel kleinere neefje, de zwarte beer, zijn bruine beren slechte klimmers en daarom hijsen we alle spullen die ook maar enigszins aantrekkelijk voor hen zouden kunnen zijn in een boom.

BLONDJE

Elke dag zien we beren en het is onmogelijk niet dagelijks één of meerdere ontmoetingen van heel dichtbij te hebben. De dieren moeten de eerste weken wat aan ons wennen, maar al gauw lijken ze onze aanwezigheid volledig te accepteren. Ze zijn dan ook de hele dag druk bezig en hebben duidelijk weinig tijd zich met die tweeënige wezens te bemoeien. De belangrijkste activiteit is eten en vlak achter het strand ligt een slikachtig getijdengebied dat enkele malen per maand door hoogwater blank komt te staan. Talloze grassen en zoutminnende planten tieren welig op de voedzame bodem en hier komen de beren elke dag hun honger stillen. Ook heeft een

paartje kraanvogels deze plek uitgekozen om hun jong groot te brengen en deze schitterende dieren laten zich soms erg dicht benaderen. Ze trekken zich weinig aan van de beren, maar houden wel gepaste afstand. Ook de beren schijnen de kraanvogels niet interessant te vinden en richten zich volledig op de zilte groenten. Vooral 's ochtends en 's avonds zijn de beren actief en soms zien we meer dan tien dieren zich aan de voedzame planten op de slikken tegoed doen. In de loop van enkele dagen laten de dieren ons langzaam maar zeker steeds dichterbij komen en we beginnen verschillende dieren te herken-

De kustberen zijn in het zalmseizoen zo vet dat ze letterlijk een kuil moeten graven waar hun buik inpast om comfortabel te kunnen liggen.

De belangrijkste activiteit is eten.

nen. Ze blijken even verschillend in temperament en karakter te zijn als mensen. Zo is er Goldylocks, een wel heel fraai jong vrouwtje, die we regelmatig op de slikken zien en die ons al snel volledig accepteert. Dit blondje geeft me royaal de kans haar fraaie lijnen van dichtbij op de foto vast te leggen. Vooral 's avonds ziet ze er stralend uit als het late zonlicht haar vacht in een prachtige gouden gloed zet. Zonder twijfel is zij mijn favoriet. Wat minder tolerant is Buster, een reusachtig en gehavend

mannetje die blijkbaar al talloze gevechten met rivalen heeft overleefd. Hij weegt zeker zo'n zeshonderd kilo. Eigenlijk is hij foeilelijk, met een plukkerige bruine vacht en talloze grote littekens op nek en schouders. Als ik te gretig met camera en telelens hem benader voor een beeldvullende opname, brengt hij me met vals flikkerende oogjes snel op andere gedachten. Buster zou met zijn krachtige kaken zonder problemen mijn schedel kunnen verpulveren. De onfortuinlijk berenslacht-

offers van vorig jaar zijn waarschijnlijk door zo'n kolos als Buster om zeep geholpen. Wantrouwig taxeren we elkaar en ik besluit vanaf nu meer bij hem uit de buurt te blijven. Afstand blijkt ook belangrijk te zijn voor sommige van Buster's soortgenoten. Natalie is met haar drie jongen uit het winterslaaphol gekropen en goed voedsel is voor haar en haar jongen nu van levensbelang. Heel af en toe zien we de schichtige moeder en de drieling op de slikken. Ze is duidelijk niet op haar gemak en lijkt zich bewust te zijn dat een potentiële kindermoordenaar in de buurt is, maar ze heeft weinig keus.

De komende maanden zullen we in dit gebied alleen beren als burens hebben.

BERENLIEFDE

Dit jaar blijkt de natuur een verrassing voor ons in petto te hebben. Hoewel juni op zijn eind loopt, en de beren de paartijd in principe achter de rug hebben, zijn de mannetjes nog volop op zoek naar een partner.

Vooral 's avonds vechten de kolossen om de gunst van de berinnen en hun zware gebrul doet de wildernis op zijn grondvesten schud-den. Als we ons op een morgen weer op de slikken wagen, zien we Goldylocks en een donker jong mannetje wat met elkaar spelen. Al snel blijkt dat dit slechts het begin is van een langdurige berenvrijpartij en verbaasd zien we toe hoe de dieren elkaar uitgebreid

knuffelen. Berenliefde blijkt verbazend teder te zijn. Hoogstwaarschijnlijk zal Goldylocks deze winter haar eerste jongen op de wereld zetten.

Volgens experts behoren grizzlyberen, die in het binnenland voorkomen, tot dezelfde soort als de kustberen. Beide zijn bruine beren, maar ze zien er wel heel anders uit en ook hun temperament verschilt enorm. Bruine kustberen zijn reusachtig dankzij een voedzaam dieet van zalm tijdens de zomermaanden.

Omdat zalm in het binnenland ontbreekt is het voedsel van een grizzlybeer noodgedwongen voor ruim tachtig procent vegetarisch.

Een nogal schrale hap voor deze formidabele roofdieren. Een kustbeer is dan heel wat

beter af en weegt door de vette zalm al snel meer dan een paard, het dubbele van een grizzly. Deze dieren zijn in het zalmseizoen zo vet dat ze letterlijk een kuil moeten graven waar hun buik inpast om comfortabel te kunnen liggen. Met die overvloed is het geen wonder dat kustberen wat relaxter lijken dan de humeuriger grizzly. Om uit hun vegetarische dieet toch nog zoveel mogelijk eiwit en energie te halen eten grizzlies zoveel mogelijk de voedzaamste planten. De toendraplantjes zijn wat compacter en kleiner en bevatten relatief veel voedingsstoffen en daarom geven grizzlies de voorkeur aan de toendra boven de naaldbossen.

FORMIDABELE REUK

De weken vliegen voorbij en al snel is de zomer in volle gang. Muggen maken ons het leven zuur, maar de anti-muggenspray

tempert de aanvallen van deze bloeddorstige wezens enigszins. Voor de beren moet dit een ware hel zijn. Neus en snuit zijn slechts dunbehaard en daar hebben de muggen vrij spel. Nu al lijken de planten op de slikken iets te verkleuren en we zien daar ook steeds minder beren. Blijkbaar is de voedingswaarde van de berengroenten niet meer voldoende en zoeken de dieren ander voedsel. De kraanvogels zijn van de ene op de andere dag kinderloos; hoogstwaarschijnlijk heeft een beer het jong met zijn formidabele reuk opgespoord en verslonden. Een week later liggen de slikken er verlaten bij, geen enkele beer lijkt nog enige interesse voor de zilte groenten te hebben.

Ongerust maken we lange tochten om uit te vinden waar ze gebleven zijn. Dan ontdekken we dat vooral bij laag water het strand populair is bij sommige dieren. Wat hebben ze daar nu te zoeken? Als we op veilige afstand een jong mannetje gadeslaan zien we hem opeens fanatiek graven. Met zijn enorme klauw vist hij iets uit het zand op en eet het op. Dit herhaalt hij een aantal keren, totdat het dier genoeg heeft en het strand verlaat. Nieuwsgierig lopen we over het geribbelde zand naar de talloze kuilen en zien de oplossing van het mysterie: bij de kuilen liggen de gebroken schelpen van in het zand levende mosselen, 'razor clams', sommige meer dan vijftien centimeter groot. Blijkbaar hebben de dieren geleerd deze compacte eiwitbron met hun gevoelige neus op te sporen en aan het menu toe te voegen.

BERENPYRAMIDE

De volgende weken zien we weinig beren, behalve degenen die geleerd hebben op mosselen te leven, maar als het eind augustus is breekt een gouden tijd aan. De zalmen zijn aangekomen en zwemmen vanuit zee massaal de rivier op om in het vlakbij gelegen meertje zich voort te planten. Maar voordat hun einddoel bereikt is moeten ze langs een leger hongerige beren zien te komen. Voor de beren is dit het hoogtepunt van het seizoen en elke dag zien we meer dieren die zich nu vooral bij de rivier ophouden. Maar de beren hebben een enorme verandering ondergaan. De dunne

zomervachten zijn ingeruild voor een ruige donkere wintervacht. Goldylocks is nauwelijks herkenbaar nu ze geen blonde, maar een brunette is. Ze ziet er gezond en doorvoed uit en de komende weken zal ze dankzij een dieet van vette zalm nog vele extra kilo's vet opslaan die haar en haar ongeboren jongen door de winter heen zal helpen. Er blijken ook talloze voor ons nieuwe beren de zalmen te belagen. Zo is er de buitengewoon tolerante en relaxte Samantha met haar twee anderhalf jaar oude jongen. De jonge beertjes zijn dik en rond en bijna net zo groot als hun moeder. Ze zijn ook buitengewoon brutaal en meer dan eens benaderen ze ons nieuwsgierig tot op luttele meters. Als ik de dieren op een dag voorzichtig op het strand volg besluit

Samantha na een uitgebreide zalmmaaltijd dat het tijd is voor een dutje. Voor onze ogen kruipen de dieren letterlijk op elkaar en vallen in slaap. De berenpyramide is onverstoorbaar: we kunnen de dieren meer dan een half uur van dichtbij bekijken. Maar Samantha blijkt niet de enige moeder te zijn die de monding van de rivier uitgekozen heeft om zalm te vangen. Op een fraaie septemberdag zien we tot onze grote vreugde Natalie met haar drie jongen zich aan zalm tegoed doen op het strand. Wat zijn ze veranderd! Natalie ziet er goed doorvoed uit en ook haar eens zo fragiele jongen zijn enorm gegroeid. Ze zien er bol en rond uit en weten uitstekend raad met de forse zalmen. Vol zelfvertrouwen sleept de grootste van het stel, een jochie, een flinke

zalm buiten bereik van zijn zusjes en begint vol overgave te eten. Die komen de winter wel door! Maar eind september loopt de zalmtrek op zijn eind. De beren zijn vol en vet en verlaten de rivier en het strand.

Nu is de tijd gekomen om een goede winterslaapplek te gaan zoeken. Dit zal de laatste winter zijn die Samantha winterslapend met haar jongen doorbrengt. De jonge beertjes hebben veel van haar geleerd en zullen in het voorjaar zonder problemen zelf hun kostje bij elkaar scharrelen. Voor Natalie is het moederschap net begonnen en haar jongen zullen nog een vol seizoen bij haar blijven en zich de wetten van de wildernis eigen maken.

Wie weet zien we haar volgend jaar weer. 🐾

